

HVEDEBRØDSDAGENE FORBI

Af Jørgen Felbo

Statsminister Hilmar Baunsgaard sagde ved sin hjemkomst fra sommerrejsen i Grønland noget i retning af, at hvedebrødsdagene i Grønland nu var forbi.

I de kommende måneder vil TV-høring og folketingsdebat give mulighed for at belyse, hvad der kan ligge i dette udtryk.

Det synes klart, at statsministeren ikke med sin udtalelse har villet antyde, at der nu skulle kunne ventes rivninger i det dansk-grønlandske ægteskab. Og da så langt fra oplæg til en skilsmisse.

I gode ægteskaber går det derimod normalt sådan, at når hvedebrødsdagene er forbi, kommer hverdagen med dens krav og problemer, der kalder på fællesskab mellem parterne måske langt mere og langt dybere, end de hektiske hvedebrødsdage giver anledning til det.

Således forstået, og det er uden al tvivl ret forstået, er statsministerens ord gode at få forstand af og forhåbentlig retningsgivende ikke blot for de forestående debatter, men også for fremtidens udvikling i den danske landsdel Grønland.

Det kan i dag slås fast, at der ikke fra nogen ansvarlig side er sat spørgsmålstejn ved det helt fundamentale i det dansk-grønlandske forhold. For 10 år siden sagde landsrådets nuværende formand Erling Høegh i den tale, der direkte førte til nedsettelsen af Grønlandsudvalget af 1960, at Grønland ønskede at være en dansk landsdel, hverken mere eller mindre. Siden er dette blevet bekræftet under kongerejser og ministerrejser i Grønland fra grønlandsk side. Det siddende landsråd har ikke ytret noget, der kan anfægte dette grundlag. Og fra dansk side er det blevet sagt gang på gang, også af den nuværende grønlandsminister og den nuværende statsminister, at også den danske regering har den nuværende forfatningsordning som udgangspunkt for overvejelserne omkring ordningen af Grønlands forhold. Også i de sidste politiske rørelser omkring dannelsen af et nyt grønlandsk parti har denne samhörighed en central placering.

Det må således kunne konstateres uimodsiget, at fundamentet for det dansk-grønlandske samarbejde er uændret. Lad så være, at de kommende måneder og år måske af mange grunde vil betyde en ændring af den opbygningsmæssige linjeføring i Grønland. Kravene herom er mange. Endnu formuleres de først og fremmest af

visse danske kredse og af et fåtal af unge grønlændere i Danmark, men koret kan hurtigt blive større og med flere stemmer. Hverken politisk eller administrativ træghed bør hindre eller sinke fornuftige reformideer, — men på den anden side bør foreløbigt formulerede tanker heller ikke få lov til at fremkalde uovervejede kursændringer. Ingen kan være tjent med forandringer blot for forandringernes skyld. I Grønland har man måske mere end noget andet behov for arbejdsro og ro til besindelse.

Dette bør nok erindres under de forestående offentlige Grønlands-debatter. Det vil være at gøre Grønland en bjørnetjeneste, hvis debatdeltagere giver efter for trangten til demagogisk at føre deres egne små hassan'er med de skæve ben i mægen på en måde, der efterlader undren og usikkerhed i Grønland og mistillid og defaitisme i Danmark. En åben og ærlig og saglig debat vil kun kunne virke positiv, men megen skade vil kunne følge af en umådeholden og overdimensioneret storvask for åbent tæppe. Værst af alt vil det være, hvis de kommende debatter får et stort antal danskere til at mene, at Grønland er et stort fallitbo præget af dovenskab og laden-stå-til i Grønland og af herskesyge, reaktionære embedsmænd og politikere i Danmark, af et enormt Ebberød-Bank-pengespild o. s. v. Kendsgerningen er jo, at der i Grønland under svære kår og et hårdt pres ved dansk-grønlandsk fællesindsats er præsteret overordentligt meget i Grønland i de sidste 10–15 år, og at det er denne præstation, der danner udgangspunktet for den forestående diskussion om revisioner og kursændringer, hvor udviklingen har afsløret behovet derfor.

På Færøerne kan man i republikanske kredse høre „rigsenheden“ kaldt et spøgelsesord og staten benævnt „fjollefar“. Der er ikke grund til at tro, at synspunkterne bag disse udtryk vil kunne genfindes i Grønland. Der er deltagere i øjeblikkets Grønlandsdebat, som mener, at færøske tilstande ifølge en „naturlov“ også vil dukke op i Grønland. Men de samme debat-deltagere må indrømme, at dagens situation i Grønland, alle eventuelle fejl i opbygningsarbejdet til trods, ikke peger i den færøske retning. Dette kunne nok betyde, at dersom man ikke direkte eksporterer disse synspunkter og opreklamerer dem som det eneste, der er „in“ for en virkelig grønlænder, ja så skulle man i Grønland kunne imødesee en anden udvikling end den, der har ført Færøerne derhen, hvor de er i dag i forhold til Danmark.

Lader man derimod være med at forsøge med lodder og trisser at ville lede eller forlede grønlænderne til en anden stillingtagen end den, der hidtil entydigt er kommet til orde fra grønlandske forsamlings side, skulle der være mulighed for, også ved hjælp af velgennemtænkte og velunderbyggede reformer og kurskorrektioner, at bevare en dansk-grønlandsk harmoni til lige glæde i Grønland og Danmark. At forkynde til højre og venstre og i tide og utide, at grønlænderne vil forlade statsskibet en skønne dag, vil dels være at indplante denne i dag fremmede tanke i Grønland,

*Statsministeren hilser på tre grønlanderinder
ved besøget på Udstilling af Folkekunst i Godthåb.*

dels være den sikre vej til at beskære den hengivenhed for Grønland i den danske befolkning, der hidtil har båret hele den hjælp-til-selvhjælps indsats, som har givet så store resultater indtil nu, og som statsminister Baunsgaard lovede fortsat.

Det er at håbe, at man nu – efter at „hvedebrødsdagene“ er forbi – kan se det dansk-grønlandske ægteskab vokse i stabilitet og fællesskab og med alle velafvejede ideer om ligeberettigelse mellem parterne taget i betragtning. Og det er at håbe, at ingen får held til at sætte lus i skindpelsen mellem ægtefællerne . . .